

מזכירות הממשלה

סניעיה

מס' 2 תאריך 2

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"א באב תשל"ז - 26.7.77

נכחו: חברי הועדה - השרים : א. שרון - יו"ר, מ. דיין, י. הורביץ, ג. פת.

נציגי ההסתדרות הציונית: א.ל. דולצין, ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, י. קלארמן, מ. קרונה, א. שנקר, מ. ריבלין.

נעדרו: חברי הועדה - השרים: ש. ארליך, ז. המר, ע. ויצמן.

נציג ההסתדרות הציונית: ח. פינקלשטיין.

- ש. אבני
- א. ביידיץ'
- י. הראל
- ד. וינשל
- אלוף א. טמיר
- ח. צבן
- מ. ציפורי
- ב. קלטר
- ש. רביד
- ש. שטנר
- ש.ש. שירן
- מ. שמיר
- משרד הבינוי והשיכון
- מינהל מקרקעי ישראל
- הסוכנות היהודית
- מנהל כללי, משרד הבינוי והשיכון
- צבא-הגנה-לישראל
- משרד החקלאות
- סגן שר הבטחון
- לשכת שר החקלאות
- המחלקה להתיישבות
- משרד האוצר
- משרד האוצר
- הקרן הקימת לישראל

א. ליסנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום : הת/20 אלון-מורה, עפרה ומעלה-אדומים

הת/21 סמכיות הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית ומועדי ישיבותיה -
תיקון החלטה מס. הת/18

אלון /

בפרוטוקול זה 11 דפים

רמזה: לא בקרה

חח/20. אלון-מורה. עופרה ומעלה-האדומים.

השר א. שרתן : אני פותח בזה את הישיבה. הנושא שבוצוני להעלות זה קיומם של 3 ישובים, שהירז, אינם מוכרים כישובים לכל - אלון מורה, עופרה ומעלה האדומים. לא יתכן שיהיו 3 ישובים שמקבלים סיוע חלקי כזה או אחר, ללא תכנון מדוייק ומלא, לכן אני רוצה להביא בפני הועדה הצעה האומרת כי ועדת השרים לעניני התיישבות מכירה בישובים מעלה-האדומים, עופרה ואלון-מורה כישובים לכל דבר ומטילה על המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל. אני מציע להתייחס לזה.

השר י. הורביץ : אני משתתף בדיון, אני תומך בהצעה.

השר א. שרון : אני מקווה שדבריו של שר התעשיה, המסחר והתיירות נרשמו.

מר א. דולצין : זו לא ועדה של שרים. זו ועדה משותפת של הממשלה והסוכנות היהודית וההנהלה הציונית.

השר א. שרון : אני מקבל זאת. אני מציע שאנו ראשית כל ננסח זאת עכשיו, פעם אחת ולתמיד, שזה יהיה מנוסח. אני מקבל על עצמי את הנושא הזה. פשוט בשל העדר קשר מספיק בין מזכיר הועדה לביני הדבר לא תוקן. הדבר הזה יתוקן עכשיו ואני מבקש שלהבא זה יופיע כמקובל וכפי שסוכם בישיבה הראשונה. אני מקבל את הערתך מר דולצין.

מר ר. וייץ : אני מבין ש-3 הישובים הללו אלו ישובים שבאופיים הם עירוניים, אלו ישובים פתוחים שאינם מוגדרים בצורה קואופרטיבית כקיבוץ או כמושב.

השר י. הורביץ :

אלון-מורה זו עיר?

מר ר. וייץ :

זה גרעין לעיר. כך אני מבין. הייתי רוצה
שזה ירשם.

השר א. שרון :

לא, אני חושב שיש כאן איזו טעות. בעופרה
אינני רואה היום בשום אופן ישוב עירוני.
אינני יודע האם אלון-מורה הוא בתכנון ישוב עירוני. אני יכול לומר
בוודאות לגבי מעלה אדומים שהיא ישוב עירוני. אני רוצה פה לומר
שאנו הקמנו ועדה מצומצמת המורכבת ממנכ"לים של משרד הפנים, משרד התעשי
המסחר והתיירות, ראש אגף הבניה הכפרית של משרד השיכון, ממנכ"ל
מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית, מנציג מערכת הבטחון, ממנהל
הרשות לתכנון המשותפת. ומנציג מנהל מקרקעי ישראל. הייתי מבדיר את
הועדה הזו כועדת תשתית. זו בעצם הועדה שתעשה את עבודת התכנון
ותחליט האם ישוב מסויים הוא יהיה ישוב כפרי או עירוני. ממבט
הראשון, נראה לי כי מתוך 3 הישובים האלה, רק מעלה-האדומים הוא ישוב
עירוני, בעוד שעופרה ואלון-מורה הם בתחום הישוב הכפרי המובהק.
אבל על זה, כמובן, תהיה החלטה יותר מאוחרת.

מר ר. וייץ :

אני מבין, אם כך, שזה יהיה נדון במטה
הזה ויובא אח"כ להכרעה. כי זה תלוי גם
באופי התכנון, אלו לא דברים בעלמא. תודה רבה, אני מקבל זאת.

מר א. דולצין :

אני באופן עקרוני תומך אהאצפשאגא בהצעה.

מר מ. קרונה :

מה היה הסטטוס של עופרה עד עכשיו ?

השר א. שרון :

רבותי, יש לנו 3 ישובים - אלון-מורה, עופרה
ומעלה-האדומים, שהם קיימים בשטח ומקבלים

השר א. שרון

סיוע כזה או אחר. מה שאני מציע כאן זה לתת להם מעמד של ישוב לכל דבר. שכל המוסדות יטפלו בהם כפי שצריך לטפל. עד היום כל אחד היה תלוי בהחלטות אישיות. למשל, שר החינוך בממשלה הקודמת החליט לתת לאלון-מורה בית-ספר, אבל הוא לא קיבל סיוע בתחומים אחרים. לא יתכן להחזיק 3 ישובים קיימים, כשאינן להם סטטוס ברור, לכן צריך לראות בהם ישובים לכל דבר.

מר מ. ציפורי : אני תומך בזה שצריך לתת להם סטטוס וצריך

בהקדם גם לגמור את ההגדרות. הלא אנו

יודעים כי בנין מעלה האדומים עוקב בשל חרגילים במשך שנים. אז מרגע של קבלת הסטטוס, צריכה לשבת איזו ועדה ולהחליט מה הם מימדי הפיתוח של מעלה-האדומים ובהתאם לזה להוציא הנחיות שהעסק יתחיל לזוז. כנ"ל בקשר לעופרה וכנ"ל בקשר לאלון-מורה. הלא לגבי אלון-מורה קיים ויכוח האם הנקודה הזו היא מספיקה והאם בכלל הם יכולים להתפתח שם על השפיץ של הגבעה. יכול להיות שהם צריכים לזוז כמה קילומטרים, ויכול להיות שאפשר להרחיב שם את השטח. אבל פרושו, עקרונית, להכריז עליהם כישובים ובמקביל להקים צוותים שיבדקו כל ישוב, אפשרויות התפתחותו והצעדים שיש לנקוט לגביו.

מר ח. צבן : ברגע שהחלטה היום תיפול, אנחנו נבש לתכנון

אזורי של המקום ונבדוק האם המיקום הזה

הוא מתאים, או אולי יש צורך לזוז ולקשור אותם עם עוד ישוב אחד או שניים, על-מנת שיהיה מבנה אזורי לאזור, על-מנת שיוכלו להקים בית-ספר אזורי וכל מה שקשור בו. העבודה תתחיל ליידי ברגע שהוא יהיה בקריטריון של ישוב לכל דבר.

השר מ. דיין : אני מניח שכל החלטה על היזת הישוב או על

הגדלת שטחיו, אין פרושה, אוטומטית, שמוחלט

השר מ. דיין

או מוצהר מה על הפקעת קרקעות או הזזת ישובים. על תכנון - בבקשה. אם בסופו של דבר, מתי שהוא, צריך יהיה להקים את הישוב במקום אחר, אז נצטרך למצוא את הזמן המתאים להקים אותו במקום אחר. אני בכל ליבי בעד הקמתם כישובי קבע ונתינת כל האמצעים לכך, אבל בהחלט אני רוצה שיהיה דיון מיוחד אם יצטרכו להפקיע קרקעות, או אם יצטרכו את הישוב עצמו להקים על גבעה אחרת או במקום אחר. אז צריך להחליט מתי וכו'. מה, מבחינתי, אני בעד לאשר את הפיכתם לישובי קבע ולעשות את כל התכנונים הדרושים לדבר, אבל עם שתי ההדגשות - שאין פרוש הדבר, אוטומטית, אישור להפקעת קרקעות, ואין פרוש הדבר, אוטומטית, אישור להקמת הישוב במקום אחר.

השר א. שרון :

המדובר הוא בהקמתם כישובי קבע במקומם.

לגבי נושא הפקעת קרקעות יש נוהל ונדמה לי

שאי אפשר להפקיע מבלי שהדבר מובא לוועדת הפקעות. אין קרקע כל כוונה להפקיע קרקע. הכוונה שלי להכיר בהם כישובים במקום בו הם נמצאים.

השר מ. דיין :

אין לי שום דבר נגד הפקעת קרקעות מישובים

יהודיים. אם רוצים מנהלל להפקיע, בבקשה.

השר א. שרון :

לא הצלחנו עד היום.

השר מ. דיין :

אז קודם כל, בית שערים קמה על אדמות נהלל,

אבל זה היה בהתנדבות. נהלל נידבה 120

דונם. אבל את שדה התעופה ברמת-דוד הקימו על אדמות שהפקיעו מכל הישובים מסביב. והם נורא צעקו אבל הפקיעו את הקרקעות.

השר א. שרון :

אבל הבריטים עשו זאת.

מר א. דולצין : אני הייתי רוצה להציע שהחלטה שלנו תהיה החלטה יותר מעשית מהחלטה פוליטית, ואני רוצה להסביר למה אני מתכוון - קיימים 3 ישובים. הם קיימים, אבל הם לא מקבלים שרותים כפי שנחוצן. אנו מחליטים לתת להם את השרותים שמגיע להם. לא הייתי מציע, בשלב זה, לקבוע האם זה ישוב קבע או לא ישוב קבע - אין צורך בענין הזה. מי שיבין, יבין. אני לא הייתי א רוצה להפוך את הנושא הזה של הכרה בהם על-מנת לתת להם את האפשרות להתקיים בדרך שכל ישוב מקבל במדינה ולא כמקומות שיש מפלייה נגדם. אבל לא הייתי מציע שאנו כאן נקבע הלכה פוליטית בנושא הזה. הכוונה היא לתת להם את השרותים כפי שאנו חושבים לתת להם.

השר א. שרון : אני אולי אחזור, מר דולצין, על ההגדרה שאני אמרתי. אמרתי כי הועדה מכירה בישובים מעלה - האדומים, עופרה ואלון-מורה, כישושים לכל דבר ומטילה על המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל. זה הנוסח שניסחתי.

מר א. דולצין : זאת אני מקבל, יפה, שלא יהיו פרושים לענין הזה.

מר ר. וייץ : כיוון שמדקדקים פה, אני הייתי רוצה להוסיף - ואני הולך בעקבות משה - מזה עוד לא משתמע דבר, ואני מקווה שנגיע לענין קדימויות בתכנון ההתיישבות. יבוא יום שנצטרך לדבר על זה, לא נוכל להשתמש.

שנית - גם לא לגבי האופי. אני מקבל את הצעת היו"ר, שהמטה שעל-ידו יבחן את הענין ולפי זה יקבעו שיטות הטיפול. זה תואם את ההחלטה המוצעת כאן, ולאור הדיונים שיעשו במטה, נצטרך לקבוע את הדריים המדוייקות - כיצד הדברים יעשו.

מזה אני מבין, רענן, כי בעצם אתה חושש
שמא הישובים האלה לא יהיו בטיפולך?

השר א. שרון :

להפך.

מר ר. וייץ :

פשוט לא הבנתי.

השר א. שרון :

אז העמדתו אותך על דיוקם של דברים.

מר ר. וייץ :

מההבחרות שמתחילים להבהיר כאן אני מתחיל
להבין שאנו לא נותנים סטטוס חוקי מוכר

מר מ. ציפורי :

לישובים האלה.

בהחלט נותנים.

השר א. שרון :

כמו לכל הישובים האחרים. לא מתחילים
כעת תורה חדשה.

השר מ. דיין :

ההגדרה אומרת את הדברים האלה בדיוק.
האם מישהו רוצה להוסיף עוד איזו שהיא

השר א. שרון :

נקודה?

הייתי רוצה לציין, במיוחד לגבי עופרה
ואילון-מורה כי לאחרונה הישובים האלה סבלו. הם יצאו למצב
שכל מיני גופים עוזרים להם באופן בלתי-פורמאלי. הם לא נכנסו
לסטטוס של ישובים המקבלים טיפול ממשלתי. לכן מה שאני מבקש,
במהירות, שכל המוסדות יכנסו ויטפלו בישובים. יש בעיות של פתיחת
בתי ספר וגני ילדים. יש מבנים. פשוט במהירות יש להכנס ולטפל
בהם. יש עוד מישהו שרוצה להתייחס לנקודה הזו.

מ ח ל י ט י ם : הועדה להתיישבות, המשוחפת לממשלה

ולחסדרות הציונית העולמית מכידה בישובים אלוך-מורה,
עפרה ומעלה-האדומים כישובים לכל דבר; ומטילה על
המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל.

הח/21. סמכויות הועדה לעניני התיישבות המשותפת לממשלה
ולחסדרות הציונית ומועזי ישובותיה - תיקון החלטה
מס. הח/18.

מר ר. וייץ : ברשותך, אני קיבלתי את הפרוטוקול של
הישיבה הקודמת, והיות והפרוטוקול קובע,
הייתי רוצה שיעשו שני תיקונים. בסעיף 2/ב כתוב : "בסמכות
הועדה קביעת התקציבים להתיישבות". ליתר דיוק צריך לומר - "תאום
התקציבים להתיישבות". כי באשר לתקציבים להתיישבות, במובן
שאנחנו עוסקים בו, בהתיישבות כפריה ועירונית, הדבר כרוך בתקציבים
של הרבה מוסדות : משרד השיכון, משרד הבטחון, המחלקה להתיישבות,
משרד העבודה וכו', חשמל וכו'. ומשרד הפנים. קביעת המשרדים
היא בידי כל משרד. הועדה הזו מתאמת את התקציבים. לא הייתי
רוצה כי בענין זה יהיו אי הבנות.

מר א. שרון : חשובתי היא פשוטה - לשחרר שמתאמים, קובעים.
זה פשוט ביותר. צריך להוסיף כאן -
"תאום וקביעת תקציבים להתיישבות".

מר ר. וייץ : בסעיף ה' כתוב : יו"ר הועדה להתיישבות
יפעיל לידו מטה המורכב מגורמי ההתיישבות,
שיעזור לו בהכנת תכניות ההתיישבות אשר יובאו לוועדה. על עצם
הקמת המטה אני מבורך, אני חושב שזה דבר חשוב. אבל הניסוח :
"בהכנת תכניות ההתיישבות". ההכנה הטכנית של התכניות נעשית
לפי אופי הישובים, או ע"י המחלקה להתיישבות, או אם זה ישוב לא

מר ר. וייץ

כפרי, על-ידי גופים אחרים. על כן, אני חושב שיהיה יותר מדוייק לכתוב "שיעזרו לו בייעוץ, תאום וקביעת מדיניות להכנת התכניות". אני מפריד בין הצד האינטרטגי והמדיני לבין העבודה הטכנית של ההכנה. לא הייתי רוצה שפה תהיינה אי הבנות. זה אח"כ עלול להביא לציירת כפילויות.

השר מ. דייץ : יש לי הצעה - שיהיה כתוב : מטה לתכנון

להקמת ישובים. לא תכנון המשק, אלא

תכנון הקמת הישובים.

מר ו. וייץ : הניסוח הזה בסדר.

מ ח ל י ט י ם : לתקן החלטה מט. הת/18 של הועדה להתיישבות מיום י"ט בתמוז תשל"ז - 5.7.77

בדבר סמכויות הועדה ומועדי ישיבותיה כדלקמן :

א. בסעיף ב (2) יבוא : "תאום וקביעת הקציבים להתיישבות".

ב. בסעיף ה' של החלטה הנ"ל יבוא : "יו"ר הועדה להתיישבות יפעיל לידו מטה המורכב מגורמי ההתיישבות - שיעזור לו בתכנון להקמת ישובים".

ג. בסעיף ו' של החלטה מט. הת/18 יבוא : "הועדה להתיישבות תקיים את ישיבותיה בימי ד' - אחת לשבועיים, בשעה 90.00 למשך עד שתיים כל ישיבה.

מר ר. וייץ : אם אפשר להודיע עוד הודעה לועדה, אני אודה לך. מחר תונח אבן-פינה לישוב חדש בפיתחת-

רפיה בשם תלמי-יוסף. זה ישוב אשר נקרא על-שם אבי עליו השלום,

יוסף וייץ, בשכנות לישוב שיוקם בקרוב בשם ניר-אברהם - על-שם

אברהם הרצפלד.

ניר-אברהם כבר הושלם.

מר י. קלרמן :

אפשר לראות על מפה איפה זה.

השר מ. דייץ :

זה מזרחית - דרומית לשדות. בגוש של
פתחת-רפיח, בין שדות לבין ש/ת הצבאי.

מר ר. וייץ :

אתה מתמצא שם?

אני מתמצא מאוד שם.

השר מ. דייץ :

אני רציתי להזמין את חברי הועדה, אמנם זה

מר ר. וייץ :

קצת באיחור, להשתתף בטכס, בהתחשב בשתי

עובדות שלדעתי הן חשובות : זה ישוב של עולים מדרום-אפריקה,

סקבוצת החלוצים של העולים כבר נמצאת בארץ והיא שהשתתפה בתכנון

הישוב ועכשיו משתתפת בהקמתו.

שנית, זה ישוב שכולו מושתת על יצוא. כל

תכניתו, הן בגידולי שדה והן במטעים, כולה במטרה להגברת היצוא,

יצוא חורף לאירופה.

עם זכויות או בלי?

השר י. הורביץ :

עם קומבינציה. גם עם זכויות וגם בלי

מר ר. וייץ :

זכויות.

באיזו שעה זה?

השר א. שרון :

זה מהר בשעה 1600, ואם שר החקלאות ויו"ר

מר ר. וייץ :

הועדה יבוא, אני אשמח ביותר. אני מזמין

את כל חברי הועדה. אין איפה ואיפה, כל מי שיבוא מחברי הועדה

מר ר. וייץ

אני אשמח ביותר. אני מצטער שהידיעה באה במאוחר.

מר י. קלרמן : רענן, זה נודע לך רק היום?

מר ר. וייץ : כמעט.

השר מ. דייץ : יש לי שאלה ומסיבה פוליטית - ההכנות הטכניות

נעשו מזמן, עכשיו מניחים את אבן הפינה.

הכשרת הקרקע כבר נעשתה.

מר ר. וייץ : התכנון התחיל כבר לפני שנה כחלק מתכנון

אזורי כולל, שאני מקווה שלוועדה תהיה הזדמנות

לדון בו.

בזה גמרנו היום, הישיבה נעולה.